

Ens (morim)(ALDC, IX, 2048. *Ens morim* [PI 4])

(Les llacunes al mapa s'expliquen per l'ús no pronominal que té sovint el verb *morir*.)

La forma antiga del pronom feble de primera persona del plural era *nos*, mantinguda amb ús proclític només en ross., amb exemplificació des dels orígens fins al s. XX (*Scripta 2021*), potser ajudant-hi l'occità; en ús enclític (*fent-nos*) s'emptra també en català central. *Nos* és descendent del llat. *NOS* 'nosaltres' i coneix equivalents en fr. *nous*, oc. i cast. *nos*; el mot s'ha canviat en *mos*, probablement per atracció de la corresponent persona del singular, *me*, usat en una gran part del cat. occ., en alg. (apareix amb altres verbs pronominals, pron. [nus]) i en bal. (en mall. ja es documenta des del s. XVII convivint amb *nos* [cf. *Scripta 2013*], on s'ha generat, per fonosintaxi, una variant rotatitzada, *mor* 77, 80, també a la loc. 190).

A partir de contextos en què el pronom anava darrere d'una forma verbal acabada en vocal (*dona'ns* < *dona-nos*) o d'un

lexema amb final tònic (*ja'ns diràs* < *ja nos diràs*), es va generar una variant reforçada, *ens* (potser ajudant-hi el paral·lelisme analògic amb el singular *em*; var. *en[z]e* 11, per fonosintaxi), avui pròpia del cat. central i alguns parlars nord-occ.; en part del val., com en parlars tarragonins ("també's morim" 66), s'ha reduït a *es*, si no és una inversió de *se*, que també es coneix. En part del domini la var. *nos* es manté darrere d'un verb acabat en consonant o *u*, segona vocal d'un diftong (*dir-nos*, *doneu-nos*).

Són formes normatives *ens* i *nos* (aquesta només darrere del verb quan aquest termina en consonant o *u*: *escriguin-nos*), des del *DOrt*, 1917; després Fabra (1918: 43) precisa que davant del verb són possibles les formes *ens* i *nos*, advertint, però, que la forma reforçada *ens* és preferible a la plena, *nos*, arcaica i dialectal, aspecte que no és subratllat a la *GIEC* (pàg. 197-200).

